УДК 338

Давиденко В.В.

к.е.н., доцент

Національний технічний університет України «КПІ», м.Київ

АНТИЦИПАТИВНИЙ ПІДХІД ПРИ РЕІНЖИНІРИНГОВОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Анотація. *В статті проведено порівняльний аналіз дефініції прогнозування та передбачення при управлінні підприємством. Досліджено суть поняття «антиципація» в економічному контексті. Визначаються процеси структури наукового передбачення. Розглядається процес передбачення в умовах реінжинірингу на підприємстві, при яких особливого значення набуває можливість запобігання зайвим витратам. Розкрита суть антиципативного управління на основі передбачення виникнення кризових явищ. Запропоновані типи підприємств при запровадженні антиципативного підходу при реінжиніринговому управлінні. Надані рекомендації із запровадженні процесу антиципативного підходу при реінжиніринговому управлінні.*

Ключові слова: антиципація; антиципативний підхід; кризові ситуації; передбачення; реінжиніринг; управління підприємством.

Davydenko Volodymir

ANTICIPATION APPROACH AT REENGINEERING MANAGEMENT BY ENTERPRISE

Annotation. *The article gives a comparative analysis of the definitions of forecasting and prediction at the company's management. Investigated the essence of the concept of "anticipation" in an economic context. Defines the process structure of scientific prediction. We consider the prediction process in a reengineering of the enterprise for which is particularly important opportunity to prevent unnecessary costs. The essence antitsipativnogo control based on prediction of occurrence of crisis. Proposed types of enterprises in the implementation of antitsipativnogo approach to*

reengineering management. Recommendations on the implementation of process reengineering antitsipativnogo approach to management.

Keywords: anticipation; antitsipativny approach; crisis situations; prediction; re-engineering; enterprise management.

Давиденко В.В.

АНТИЦИПАТИВНИЙ ПОДХОД ПРИ РЕИНЖИНИРИНГОВОМ УПРАВЛЕНИИ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Аннотация. *В статье проведен сравнительный анализ дефиниции прогнозирования и предсказания при управлении предприятием. Исследована суть понятия «антиципация» в экономическом контексте. Определяются процессы структуры научного предвидения. Рассматривается процесс предсказания в условиях реинжиниринга на предприятии, при которых особое значение приобретает возможность предотвращения лишним затратам. Раскрыта суть антиципативного управления на основе предвидения возникновения кризисных явлений. Предложенные типы предприятий при внедрении антиципативного подхода при реинжиниринговом управлении. Даны рекомендации по внедрению процесса антиципативного подхода при реинжиниринговом управлении.*

Ключевые слова: антиципация; антиципативний подход; кризисные ситуации; предсказания; реинжиниринг; управления предприятием.

Постановка проблеми. В умовах зростаючого динамізму соціально-політичних, економічних, науково-технічних та інших змін, наукове передбачення реакції середовищ на дії підприємства, набуває важливого, а підчас і глобального значення. Виявлення назріваючих тенденцій, проблем і протиріч в суспільно-економічному середовищі, пошук шляхів і методів їх вирішення, є важливим і актуальним завданням.

Досить часто при плануванні діяльності підприємства, особливо при визначенні напрямів розвитку та вдосконалення, оперують поняттям «прогнозування», покладаючи на цей метод весь накопичений досвід і системи можливого оцінювання. Такий підхід визначає лише вплив на сукупність дій та

явищ предмету дослідження, оминаючи реакцію (дії) на проміжні ризики, які виникають в процесі досягнення мети.

Особливої актуальності процес передбачення набуває в умовах реінжинірингу бізнес-процесів, при яких особливого значення набуває можливість запобігання зайвим витратам підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо управління бізнес-процесами соціально-економічних систем досліджували такі вчені, як Є. Ойхман [5], Е. Уткин [8], М. Хаммер [10], Дж. Чампі [11] та інші.

Що стосується сучасних вчених, які детально досліджували особливості передбачення та прогнозування, побудови прогнозів і оцінки їх наслідків, то серед них слід відзначити О.В. Лозова [3], Б.Є. Грабовецкий [1], В.І. Мельникова, О.П. Мельникова, Т.В. Сідлярук, І.Ю. Тур, Г.М. Шведова [4] та ін.

Невирішені раніше проблеми. Основним напрямком досліджень сучасних вчених в прогнозуванні розвитку підприємств, ґрунтується на пошуку математичної моделі, на основі порівняльних характеристик минулих періодів та можливості визначення прогнозу (оптимістичного та песимістичного) майбутнього розвитку. Осторонь залишаються фактори мінливого та швидкозмінного зовнішнього економічного середовища, що створюють ризикові умови.

Формулювання цілей статті. Основним напрямком дослідження є визначення антиципативного підходу при реінжиніринговому управлінні підприємством.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах одним з головних критеріїв успішного розвитку бізнесу є забезпечення його стійкості. Перш за все, це пов'язано з ростом глобальної конкуренції, просуванням технологічних нововведень, активним впровадженням нових методів виробництва, активною модернізацією тощо. Також, безпосередній вплив на функціонування підприємство відбувається через зміни масштабів реалізації продукції та інтенсивність змін в потребах споживачів, що прискорює вплив ризиків на виробничу діяльність.

Для запобігання негативним процесам у функціонуванні підприємства, доцільно спрямувати особливу увагу на виявлення ранніх ознак настання кризових ситуацій. Вчасне виявлення негативних явищ, що спрямовані на погіршення стану бізнесу на ранніх стадіях, допоможе підвищити ймовірність збереження цілісності, стійкості та навіть розвитку бізнесу. Методи наукового передбачення, дозволяють значно знизити витрати ресурсів при забезпеченні виконання поставлених завдань, та зменшити витрати на виявлення і ліквідацію несприятливих чинників, ніж ліквідовувати наслідків кризи в процесі їх виникнення. Антиципативне управління передбачає використання принципу запобігання загрозам виникнення ризиків, ніж здійснювати їх нейтралізацію в разі виникнення кризового стану. Реалізація даного принципу забезпечується за допомогою передбачувальної діагностики стану підприємства і своєчасного запобігання можливостям виникнення кризових явищ.

Передбачення — обґрунтоване припущення про майбутній стан явищ природи і суспільства або про явища, невідомі в даний час, але які піддаються виявленню [6].

У процесі передбачення вирішується багато різних за масштабом і складністю проблем. Структура наукового передбачення складається із наступного процесу [2]:

- визначення проблеми передбачення;
- висунення прогнозів щодо розв'язання конкретних завдань у межах загальної проблеми передбачення;
- складання плану на основі прогнозів;
- обґрунтування достовірності прогнозів та їх можливе практичне підтвердження.

Однією з форм наукового передбачення є прогнозування — процес вироблення прогнозів. Прогнозування вирішує вужчі завдання теоретичного та практичного характеру, ніж передбачення, і тому прогнозування може виступати лише складовою наукового передбачення, метою якого є визначення перспективних, імовірних даних, про можливі напрями і тенденції розвитку явища.

Наукове передбачення – це діяльність із застосування окремих методів, прийомів та інструментів, які дають змогу уявляти перебіг процесів і явищ у майбутньому в певній послідовності з установленням чітких взаємозв'язків [7].

Наукове передбачення може мати форму передбачення, якому властивий описовий характер, або форму передбачення, коли вказуються необхідні дії для досягнення мети.

Наукове передбачення здійснюється в межах науки або за її допомогою і спирається на пізнанні закономірностей поточних процесів. Воно має вищу достовірність прогнозів. У процесі наукового передбачення досліджуються причини виникнення та умови спостереження певних явищ і подій, а також шляхи і засоби досягнення поставленої мети [9].

В умовах стрімких змін в економічному середовищі, підприємства досліджують можливості трансформації організацій у гнучкіші системи, які б вирізнялись високою швидкістю реакції на зовнішні запити з орієнтацією на споживачів.

Реінжиніринг означає зміну базових принципів організації підприємства і орієнтацію не так на функції, а на процеси. Концентрація на процесах, а не на окремих елементах, дозволяє найкращим чином виконати дії по досягненню кінцевого результату. Удосконалення існуючих на підприємстві процесів передбачає застосування певного інструментарію.

При запровадженні антиципативного підходу при реінжиніринговому управлінні, можна виділити наступні типи підприємств:

1. Підприємства, що знаходяться в кризовому стані і потребують кардинальних змін та перетворень на підприємстві.
2. Підприємства, що в даний час не перебувають у скрутному становищі, але внутрішні або зовнішні «сигнали» свідчать про можливість настання кризи, через активний вплив ризиків на діяльність підприємства (зміна смаків споживачів, поява товарів-замінників, поява нових конкурентів, зміна законодавства, стрімка застарілість продукції тощо).

3. Підприємства, які не мають проблем, але прагнуть і надалі займати лідируючі позиції на ринку, та бажають завжди бути на крок попереду від сильних гравців на ринку.

Найпростішим і найбільш ефективним методом можливого передбачення діяльності підприємства є постійний порівняльний облік і аналіз витрат, з метою їх зниження і оптимізації. Вирішуючи це завдання, недостатньо керуватися тільки визначеними вимогами оптимізації фінансової або виробничої діяльності, також необхідно враховувати і технологічні вимоги до основної виробничої діяльності, які суттєво впливають на результат діяльності.

Необхідність управління підприємством за допомогою реінжинірингу на основі антиципативного підходу, полягає в можливості ефективного стратегічного управління підприємством і зниженні ризиків.

Вирішальну роль у вдосконаленні реінжинірингових процесів для стабільного розвитку підприємства, відіграє часовий чинник. За звичай на вирішення економічних і технологічних завдань витрачається багато часу, який можна було б витратити на підвищення якості виробничої діяльності і зменшення організаційно-технологічних витрат, що дозволить зменшити ризики використання матеріальних та нематеріальних ресурсів.

Для використання антиципативного підходу при реінжиніринговому управлінні підприємством, слід виділити основні завдання, необхідні для підвищення ефективності діяльності, на основі оптимізації показників стратегічної діяльності підприємства. При цьому доцільно дотримуватись принаймні наступного логічного процесу:

1. проведення детального SWOT-аналізу використання реінжинірингових процесів, із врахуванням потреб та вимог зовнішнього середовища;
2. дослідження альтернативних напрямків діяльності підприємства в ринковому середовищі. Можливість виходу на кардинально нові ринки з адаптованою або новою продукцією;
3. визначення стратегічних напрямів діяльності підприємства, із врахуванням майбутніх потреб різних ринків і галузей;

4. розробка контрольних «індикаторів» або «сигналізаторів» виконання/невиконання визначених стратегічних напрямів діяльності підприємства;
5. дослідження можливості виникненні критичних кризових явищ та ризиків, та розробка планів дій із реактивного запобігання;
6. поетапне запровадження стратегічних напрямів, із врахуванням реінжинірингових перетворень та інструментів запобігання можливим проявам виникнення ризиків;
7. поступова адаптація реінжинірингових процесів в стратегічні плани, на основі залучення всіх організаційних структур в реалізації встановлених цілей;
8. оперативний аналіз запланованих заходів, із можливістю своєчасного корегування та вдосконалення встановлених цілей.

Всі зусилля до запровадження антиципативного підходу при реінжиніринговому управлінні підприємством повинні базуватися на постійному переосмисленні своєї діяльності, для пошуку більш дохідних джерел свого бізнесу.

Висновки і перспективи подальшого розвитку. Враховуючи активні динамічні зрушення в ринковому середовищі, підприємствам необхідно постійно відслідковувати стан та запити споживачів. Запровадження антиципативного підходу при реінжиніринговому управлінні підприємством, надасть змогу не лише бути конкурентоспроможним, але й ефективно реагувати на будь які зовнішні запити, та бути готовими до появи нових кризових станів. Враховуючи недостатнє дослідження можливостей антиципативного підходу при реінжиніринговому управлінні підприємством, доцільно було б більш детально дослідити динамічні процеси та інструменти запропонованих досліджень.

Література

1. Грабовецкий Б.Є. Теоретичні і методологічні основи економічного прогнозування: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Б.Є.

Грабовецкий // Основи економічного прогнозування. – Вінниця: ВФ ТАНГ, 2000. – Режим доступу: http://pulib.if.ua/part/9816.
2. І.П. Меркулов. Науковий прогрес: когнітивний і соціокультурний аспекти. - М.: ИФ РАН, 1993. — 197 с.
3. Лозова О.В. Теоретико-методичні засади прогнозування соціального розвитку / О.В. Лозова // Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2011. – №4 (23). – С. 29-33.
4. Макроекономічне прогнозування та його принципи. Національна економіка: навч. посіб. / [В.І. Мельникова, О.П. Мельникова, Т.В. Сідлярук та ін.]. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
5. Ойхман Е.Г., Попов Э.В. Реинжиниринг бизнеса: Реинжиниринг организации и информационные технологии. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 336 с.
6. Теремко, С. Соціологія [Текст] / С. Теремко. – К.: Лібра, 2001. – 358 с.
7. Ткаченко А.М., Казачков І.О. Наукове передбачення та невизначеність майбутнього у стратегічному плануванні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/eprom/2009_47/st_47_03.pdf
8. Уткин Э.А. Бизнес-реинжиниринг. Обновление бизнеса. – М.: Тандем, 1998. – 219 с.
9. Філософія: підручник / О.П. Сидоренко та ін.; за ред. проф. О.П. Сидоренка. - К.: Знання, 2010. - 415 с.
10. Hammer, M. (2000). Reengineering: Do not automate – destroy! Office, 7–8: 10–14.
11. Hammer, M., Champy, J. (1993). Reengeneering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution. London: Nicholas Brealey Publishing.

References

1. B.E. Hrabovetsky. Theoretical and methodological foundations of economic forecasting, study guide [Electron resource] / B.E. Hrabovetsky // Basics

economic forecasting. - Ball: VF tango, 2000. - Access: http://pulib.if.ua/part/9816.

2. I.P. Merkulov. Scientific progress, cognitive and socio-cultural aspects. - M.: IF Academy of Sciences, 1993. - 197 p.
3. O.V. Lozovaya. Theoretical and methodological basis for forecasting social development / O.V. Lozova // Innovative Economy. Ukrainian scientific-production journal. - 2011. - №4 (23). - P. 29-33.
4. Macroeconomic Forecasting and its principles. National economy: teach. guidances. / [V.I. Melnikova A.P. Melnikova, T.V. Sidlyaruk et al.]. - 2nd ed. revised. and add. - K.: Center of educational literature, 2012. - 248 p.
5. Oyhman E.G., Popov E.V. Business reengineering, reengineering organization and Information Technology. - M.: Finance and Statistics, 1997. - 336 p.
6. Towers S. Sociology [Text] / S. Towers. - K.: Libra, 2001. - 358 p.
7. Tkachenko A.M., I.A. Kazachkov. Scientific predictions and uncertainty of future strategic planning. [Electronic resource]. - Access: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/eprom/2009_47/st_47_03.pdf
8. Utkin EA Business reengineering. Update business. - M.: Tandem, 1998. - 219 p.
9. Philosophy: Textbook / A.P. Sidorenko, etc .; Ed. prof. A.P. Sidorenko. - K.: Knowledge, 2010. - 415 p.
10. Hammer, M. (2000). Reengineering: Do not automate - destroy! Office, 7-8: 10-14.
11. Hammer, M., Champy, J. (1993). Reengeneering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution. London: Nicholas Brealey Publishing.